Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Damiana Etxaiz Mujika

Astigarraga, Gipuzkoa (1936-2011)

Aurkibidea

Biografia

Ama eta aita Astigarragakoak zituen, eta bera ere Bustieta baserrian jaio zen. Senideez eta gurasoez gainera, bi osaba zahar eta lehengusu bat ere bizi ziren eurekin. Beraiek oso gazteak zirela, ama hil zitzaien, eta lehengusua arduratu zen etxeko martxaz, harik eta Damiana pixka bat koskortu zen arte. Berehala egin zuen Damianak lantegi baterako aukera. "Papelera del Norte"n egin zituen zazpi urte eta oso gustuko lana zuen hangoa. Bere jaiotetxera ezkondu zen papertegiko lana utziz, eta baserriko eta etxeko lanak egin izan ditu ordutik.

Zintak

ATG-003

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Ansa, Ainhoa
- **Data**: 2010-03-23
- **Iraupena**: 30 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Lizeaga, Irati

Pasarteak

1. Dena oinez

- **Erref**: ATG-003/002
- **Iraupena**: 0:00:34. **Hasi**: 00:01:29. **Bukatu**: 00:02:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:
Bizikleta izatea ez zen ohikoa Damiana gaztea zenean.

2. Lehengusua amaren ordez

- **Erref**: ATG-003/003
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:02:03. **Bukatu**: 00:03:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
Lau senidetan gazteena zen Damiana. Bi osabekin bizi zen baserrian. Ama hil zitzaienean lehengusina bat etorri zen etxeaz arduratzera.

3. Bustieta, baserri txikia

- **Erref**: ATG-003/004
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:03:50. **Bukatu**: 00:05:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Bustieta ez zen baserri handi bat. Aita arduratzen zen abereez. Lanera joan zen Damiana, ahizparen inbidiatan.

4. Bost logelako baserria

- **Erref**: ATG-003/005
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:05:00. **Bukatu**: 00:06:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Bigarren solairuan zuten etxebizitza Bustieta baserrian. Su baxua zuten, eta bost logela zituen. Baserria berritu egin zuten eta dena bota eta ondoren berriro dena eraiki zuten, ura eta komuna jarrita.

5. Egurrezko komuna

- **Erref**: ATG-003/007
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:07:15. **Bukatu**: 00:08:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Egurrezko komuna zuten, baina ur balde bat erabili behar izaten zuten honekin. Urik ez zenean, ordeam ukuilura jotzen zuten. Arropa garbitzera astoarekin joaten zen Damiana urik ez zenetan, bestetan, auzoko iturrian bertan egiten zuten.

Transkripzioa
- Komunik ez zenuenean...
- Komuna beti ezagutu det nik gure etxean.
- Bai?
- Bai.
- Nolakoa zen komona?
- Egurrezko zera. Honek esaten du makiña bat bider, honek in zula hurrungua, jarri zula. Baiño hara ere baldiakin ura eraman behar. Ura genunian, ta hori ez zanian berriz, ikuilura o ze... goatzia're! Hoik zeak aizu. Hoik kanbiyuak ezagutu ditut nik! Ta orain... orain... erropa garbitzea're! Astuan gaiñean. Zenbat bider auzua ta biyok, Oiarbira juten giñan gu.
- Zenbat denbora dago hemendik Oiarbidera?
- Ez dakit ba zenbat denbora jungo giñan, ordu laurden batian edo hola? Gehio igual. Hantxe, putzun.
Hemen urik ez bazegon. Orain, hemen urik bazegon...horrea!
- Horrea nora esaten dezu, beste iturrira?
- Horrea, hortan dao hemen barriyoko itturriya, oaindikan'e hor dago.
- Ta izena?
- Santiagomendiko itturriya esaten geniyon guk beti, ta horrera leheno juten giñen. Hor juntatzen giñan danak.
- Ta hemengo ura bukatzen zenean Oiarbira?
- Bai ba. Ez gendun izaten besterik eta!

6. Arropa eskuz garbitzea, bakoitzak bere moduan

- **Erref**: ATG-003/008
- **Iraupena**: 0:02:43. **Hasi**: 00:08:25. **Bukatu**: 00:11:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Arropa eskuz garbitzen zuten, jaboi zati batekin, eta eskuz marruskatuz. Kanpotarrekin harrituta gelditu omen ziren, eurek beste modu batean garbitzen baitzuten arropa. Lau harri egoten ziren arropa garbitzeko iturrietan, bi kanpoan eta beste bi uretan.

7. Kanpora lanera

- **Erref**: ATG-003/009
- **Iraupena**: 0:02:34. **Hasi**: 00:11:08. **Bukatu**: 00:13:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Damianak hamazazpi bat urterekin alde egin zuen kanpora lanera. Ezkondu ostean, ordea, baserrira itzuli zen."Papelera del Norte" delakoan ibili zen lanean. Erdera asko entzuten zuen lantegian.

8. Eskola publikora

- **Erref**: ATG-003/010
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:13:42. **Bukatu**: 00:15:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Eskolan ezin izan zuen gaztelaniaz ikasi, oso denbora gutxian joan baitzen Damiana eskolara. Astigarragako eskola publikoan aritu zen bera, neskak eta mutilak bananduta.

9. Umetako jolasak

- **Erref**: ATG-003/012
- **Iraupena**: 0:00:58. **Hasi**: 00:16:07. **Bukatu**: 00:17:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia

Laburpena:
Denetatik egiten zuten eskolan jolasean. Etxean, ordea, mutil tartean egoten ziren.

10. Ezkondu arte lanean

- **Erref**: ATG-003/013
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:17:05. **Bukatu**: 00:18:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Lege bat zegoen, ezkondu eta lana utziarazten zuena. Horren truke, ordainsari bat ematen zen.

11. Ezkontza eguna

- **Erref**: ATG-003/014
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:18:19. **Bukatu**: 00:19:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ohiturak eta bizimodua

Laburpena:
Eguerdiko hamabietan ezkondu ziren, beraz, meza entzun eta argazkiak ateratzera joan ziren Donostiara. Familia soilik joan zen ezkontzara. Ezkonbidaia Bilbon egin zuten.

12. Jaietan goiz etxera

- **Erref**: ATG-003/016
- **Iraupena**: 0:00:36. **Hasi**: 00:21:29. **Bukatu**: 00:22:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Herriko festetan Damiana eta lagunak ez ziren inoiz bukaerara arte gelditzen. Kalejira dantzatu ondoren amaitzen zen normalean festa.

Transkripzioa
- Herriko festak orduan, oraingo aldian, bueno! Herriko festetan'e sekula ez gendun guk... nahiz nobiyotan ibili! Bukatu arte ez giñan zeratzen, beiñ'e! Beti hor, aldapan gora gatozela, kalejira. Ta gero etxera. Ta gaiñekuan, berriz, jaitan nola jun ta goiz etxera, jolines! Harri tartian... Gure koiñaua, Altzakuak eta, Urnietakuak eta, hala esaten zuten, "Santiagomendin harririk gabe geldittuko dittuk, guk jetxiko dizkiagu harriyak behera". Zenbat bider.

13. Erregeek ahizpari ikatza ekarri

- **Erref**: ATG-003/018
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:22:40. **Bukatu**: 00:23:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Erregeak ospatzen zituzten. Ahizpari behin ikatza jarri ziotela oroitzen du.

14. Apaizak anaia gustuko ez

- **Erref**: ATG-003/019
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:23:20. **Bukatu**: 00:24:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Elizak indar handia zuen Damiana gaztea zen garaian. Mariaren alabak eta jaunartzea oroitzen ditu. Apaizak ez zion Damianaren anaiari jaunartzerik egin nahi.

15. Ezin dotrina buruan sartu

- **Erref**: ATG-003/021
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:25:25. **Bukatu**: 00:26:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:
Dotrina ikasten zuten jaunartzea egiteko. Bi jaunartze egiten ziren, bata zazpi urterekin, eta bestea hamabirekin. Dotrina euskaraz izaten zen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-10

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com